

הצעה להחלטה

מחליטים,

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 2332 מיום 14.12.2014 להכריז על היישובים הדרוזים והצ'רקסיים המפורטים בסוף החלטה זו (להלן: "יישובי התוכנית") כיישובים בעלי עדיפות לאומית לעניין החלטה זו, ולהפעיל בהם תכנית פיתוח רב שנתית לשנים 2016-2020, כדלקמן:

1. **תכנים, פדגוגיה ותגבור פעילות חינוכית** - להנחות את משרד החינוך להפעיל תכנית לתגבור פעילות חינוך, פורמלי ובלתי-פורמלי ביישובי התוכנית בהתאם למתווה שגובש עם משרד ראש הממשלה. התוכנית תתייחס, בהתאם לצורך, לכל הרצף החינוכי, החל מהחינוך הקדם יסודי ועד החינוך העל יסודי לרבות הנגשת השכלה גבוהה והשכלת מבוגרים. היקף התוכנית יעמוד על 210 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 75 מלשי"ח ממקורות משרד החינוך (15 מלשי"ח בשנה), ו- 135 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר (27 מלשי"ח לשנה). למניעת כפל תקצוב, יובהר שחלק מהסעיפים הצפויים להיכלל בתוכנית משולבים בבסיס תקציב משרד החינוך. לפיכך, ככל שפריט בתוכנית הוכלל כבר, באותו היקף כספי, לאותה מטרה ולאותו פרק זמן בבסיס התקציב, יראו אותו כאילו תוקצב במסגרת התוכנית.

2. **בינוי ותשתיות של מוסדות חינוך** - להנחות את משרד החינוך לגבש, בתיאום עם משרד ראש הממשלה ובהתייעצות עם פורום ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות, בתוך 120 יום, תכנית להמשך צמצום פערים ולשיפור תשתיות במוסדות חינוך ביישובי התוכנית, בכלל זה בינוי כיתות חדשות, גני ילדים שיפוץ בתי ספר קיימים וטיפול במפגעי בטיחות. התוכנית תופעל בהתאם לנהלי מינהל הפיתוח במשרד החינוך. היקף התכנית יעמוד על 140 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 80 מלשי"ח ממקורות משרד החינוך (16 מלשי"ח בשנה) ו- 60 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר (12 מלשי"ח בשנה).

3. **בינוי ותשתיות רווחה** - להנחות את משרד הרווחה והשירותים החברתיים לגבש ולהפעיל תוכנית להקמה, לרכישת נכסים ולשיפור תשתיות של מוסדות רווחה ביישובי התוכנית שתגובש בתיאום עם משרד ראש הממשלה. היקף התוכנית יהיה 60 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 20 מלשי"ח ממקורות משרד הרווחה והשירותים החברתיים (4 מלשי"ח לשנה) ו- 40 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר (8 מלשי"ח לשנה). למען הסר ספק, תקציב זה הוא למטרות פיתוח תשתיות בלבד.

4. **תגבור שירותי רווחה** - משרד הרווחה והשירותים החברתיים יתגבר פעילות בתחום הרווחה ביישובי התוכנית בשנים 2016-2020 בהשקעה כוללת של עד 50 מלשי"ח אשר יועמדו לרשות הרשויות במימון מלא של המדינה. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הרווחה והשירותים החברתיים תקציב תוספתי ייעודי בסך 40 מלשי"ח, בפריסה על פני 5 שנים (8 מלשי"ח לשנה); משרד הרווחה והשירותים החברתיים יקצה ממקורותיו 10 מלשי"ח (2 מלשי"ח לשנה). משרד הרווחה והשירותים החברתיים יקבע את הקריטריונים להקצאת סכום זה בתיאום עם משרד ראש הממשלה, ויקצה את התקציב לרשות רק עבור פעילויות שיעמדו בקריטריונים שיקבעו.

5. **שיקום חברתי** - להנחות את משרד הבינוי להמשיך להפעיל, בשיתוף הרשויות המקומיות, את פרויקט השיקום החברתי ביישובי התוכנית, תוך התמקדות בתוכניות לגיל הרך, בהשקעה כוללת של 20 מלשי"ח. לצורך כך, יקצה משרד האוצר תקציב תוספתי בסך של 20 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים (4 מלשי"ח לשנה) 2016 - 2020. הקצאת התקציב לרשויות השונות תיעשה על-פי כללים שיקבע משרד הבינוי בתיאום עם משרד ראש הממשלה.

6. **מרכזי נעורים** - להאריך את תוקף סעיף 5 בהחלטה 2861 מיום 13.2.2011 בעניין מיזם משותף עם גיוינט ישראל, לצורך המשך, הפעלתם של "מרכזי נעורים" ביישובי התוכנית, בכפוף לכל דין ובהתאם למתווה שגובש בין משרד ראש הממשלה לבין הגיוינט לשנים 2016 - 2019. מרכזים אלה ימשיכו לפעול להעצמת בני הנוער ואוכלוסיית הצעירים הדרושים והצירקסיים, על-ידי פיתוח מנהיגות, חיזוק ההתנדבות והמעורבות החברתית, שיפור הישגים לימודיים, חינוך למצוינות, מתן מענה לנוער בסיכון ועשייה למען החברה והסביבה. פעילות המיזם תלווה על ידי ועדת היגוי בראשות נציג משרד ראש הממשלה, משרד החינוך, גיוינט ישראל וגורמים נוספים כפי שמשרד ראש הממשלה ימצא לנכון. יו"ר פורום הרשויות הדרוזיות והצירקסיות יוזמן לוועדת ההיגוי. היקף המיזם יעמוד על 40 מלשי"ח, בפריסה על פני ארבע שנים (2016-2019) מהמקורות התקציביים הבאים:

א. משרד האוצר יקצה תקציב תוספתי בסך 30 מלשי"ח, בפריסה על פני ארבע שנים (2016-2019, 7.5 מלשי"ח לשנה).

ב. הממשלה רושמת לפניה את התחייבות גיוינט ישראל להקצות 10 מלשי"ח, בפריסה על פני ארבע שנים (2016-2019, 2.5 מלשי"ח לכל שנה).

7. **עיר ללא אלימות** - להנחות את המשרד לביטחון הפנים להרחיב את פעילות תכנית "עיר ללא אלימות", כך שהיא תופעל בכל יישובי התכנית בהתאם לקריטריונים שיקבעו במשרד לביטחון הפנים, לרבות לעניין השתתפותם העצמית של יישובי התכנית. לצורך כך יוקצה סך של 22.5 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים, בשנים 2016 - 2020, מהם 9.5 מלשי"ח ממקורות המשרד לביטחון הפנים ו- 13 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר, בהתאם לפריסה התקציבית הבאה:

2020	2019	2018	2017	2016	
1.9	1.9	1.9	1.9	1.9	משרד הבטי"פ
2.2	2.2	2.2	2.2	4.2	משרד האוצר

מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים יסכם מול המועצה האזורית מרום הגליל את העברת התקציבים לשובים עין אל-אסד וריחניה לצורך הפעלת תכנית "עיר ללא אלימות" בתחומם.

8. **פעילויות תרבות וספורט** - להנחות את משרד התרבות והספורט לגבש בתיאום עם משרד ראש הממשלה ובהתייעצות עם פורום הרשויות הדרוזיות והצירקסיות, תכנית לפעילויות תרבות, מורשת ופיתוח קהילה, ביישובים הכלולים בתוכנית, בהיקף כולל של 30 מלשי"ת, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020. לצורך כך יקצה משרד התרבות והספורט סך של 15 מלשי"ת ממקורותיו, בפריסה על פני חמש שנים (3 מלשי"ת לשנה) ומשרד האוצר יקצה סך של 15 מלשי"ת כתקציב תוספתי ייעודי (3 מלשי"ת בשנה).

9. **פיתוח אזורי תעשייה** - להנחות את משרד הכלכלה, לגבש, בתוך 90 יום, בתיאום עם משרד ראש הממשלה תכנית לפיתוח אזורי תעשייה, מסחר ותעסוקה (להלן: "אזורי תעשייה") ביישובי התוכנית, כדלקמן:

א. להורות למשרד הכלכלה לתכנן, לבצע עבודות פיתוח, להרחיב אזורי תעשייה חדשים וקיימים, לתמוך באזורי תעשייה הנמצאים בשלבי הקמה ביישובי התכנית על פי נהלים שיקבע משרד הכלכלה ולפעול להקמת מנהלות באזורי התעשייה ביישובי התוכנית על פי נהלי המשרד. בנוסף, לפעול לטובת שילובם של ישובים שאין להם אזור תעשייה בשטחם והם אינם משויכים לאזורי תעשייה משותפים, במסגרת אזורי התעשייה הקיימים, בהתאם לתוכנית שיגבש משרד הכלכלה בתיאום עם משרד ראש הממשלה, משרד האוצר ומשרד הפנים. בהיקף של 75 מלשי"ת על פני תקופת התוכנית. לצורך יישום התכנית יקצה משרד האוצר תקציב תוספתי בסך 60 מלשי"ת בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, כמו כן משרד הכלכלה יקצה לצורך זה סך של 15 מלשי"ת בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 (3 מלשי"ת בשנה)

ב. משרד הכלכלה יקצה ממקורותיו 25 מלשי"ת, על פני שלוש שנים (2016-2018), לטובת פיתוח אזור התעשייה המשותף "נתיב השיירה", "כברי 2000" או אזור תעשייה אחר שייבחר על פי שיקולים מקצועיים בתיאום עם משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר ובהתייעצות עם פורום הרשויות הדרוזיות והצירקסיות, וזאת ובתנאי שאזור התעשייה שיבחר מבין כלל חלופות אלו ייתן מענה לשילובם של יישובי התכנית שאינם מקבלים מענה אחר במסגרת החלטה זו ושאינן להם אזור תעשייה בשטחם ובכפוף לקבלת תקציב תוספתי של 20 מלשי"ת ממשרד האוצר.

ג. תשתיות תומכות - לצורך תמיכה ביישום תכנית פיתוח אזורי התעשייה כאמור בסעיפים א-ב לעיל ("תכנית הליבה"), להנחות את משרד האוצר להקצות תקציב תוספתי בהיקף של 58 מלשי"ת על פני שנות התוכנית, לטובת פיתוח תשתיות נלוות

בתחום הניקוז, התחבורה, המים והביוב וכן תשתיות נוספות הנגזרות מתכנית הליבה, בהתאם לתכנית שתגובש בתיאום עם משרד ראש הממשלה והמשרדים הרלוונטיים, במסגרתה גם ייקבע מועד פריסת התקציבים. הסכומים כאמור יועמדו לרשות הגופים והמשרדים הרלוונטיים בהתאם לסדרי העבודה והעדיפות שיקבעו על ידי משרד הכלכלה בתוכנית הליבה.

10. **סיוע לעסקים קטנים ובינוניים** - להטיל על הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה לפעול לעידוד, קידום ופיתוח העסקים הקטנים והבינוניים במגזר הדרוזי והצ'רקסי, לרבות באמצעות הפעלת מרכזי ליווי עסקים ביישובי התוכנית בהתאם לתוכנית שגיבשה הסוכנות בתיאום עם משרד ראש הממשלה. היקף התוכנית הכולל לחמש שנים 2016-2020 יעמוד על 10.5 מל"ח, מהם 2.5 מל"ח ממקורות משרד הכלכלה ו- 8 מל"ח תקציב תוספתי ייעודי.

11. **תעסוקה (מרכזי הכוון תעסוקתי)** - להנחות את משרד הכלכלה להמשיך להפעיל מרכזי הכוון תעסוקתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בהם פועלים כיום מרכזי הכוון תעסוקתי, תוך מתן דגש על התאמת ההכשרה לדרישות שוק העבודה; זאת, במטרה להביא להעלאת שיעור ההשתתפות בשוק העבודה. לצורך הפעלת המרכזים בשנת 2016, יוארך תוקף סעיף 9 בהחלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011, עד לסוף שנת 2016, משרד הכלכלה יאריך את ההתקשרות עם ג'וינט ישראל, בכפוף לכל דין, ומשרד האוצר יקצה למשרד הכלכלה תקציב תוספתי, בהרשאה להתחייב בסך 6 מל"ח לאותה שנה. הממשלה רושמת לפניה את התחייבות הג'וינט להקצות 2 מל"ח לצורך כך. לצורך המשך הפעלת המרכזים בשנים 2017-2020 משרד האוצר יקצה למשרד הכלכלה סך של 32 מל"ח כהרשאה להתחייב בשנת 2016. אופן הפעלת המרכזים בשנים אלו ייקבע, בהתאם לשיקול דעת מקצועי ולפי כל דין. תכנית הפעלת מרכזי הכוון תלווה על ידי ועדת היגוי בראשות משרד הכלכלה ובהשתתפות משרד ראש הממשלה, ג'וינט ישראל, משרד האוצר וגורמים נוספים כפי שמשרד הכלכלה ומשרד ראש הממשלה ימצאו לנכון.

12. **פיתוח ענף התיירות** - לפעול להמשך פיתוח תשתיות תיירותיות ולקידום ענף התיירות ביישובי התוכנית, כדלקמן:

א. להנחות את משרד התיירות לפעול לפיתוח התיירות ביישובי התוכנית, בהתאם לתכנית שהוגשה למשרד ראש הממשלה לפיתוח תשתיות תיירות ציבוריות, חדרי אירוח, הכשרת כוח אדם, והכנת תכניות-אב לתיירות, מגזריות ויישוביות. מרכיבי התכנית יאושרו בהתאם לנהלים הקבועים במשרד התיירות. היקף התוכנית יעמוד על 56 מל"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 12 מל"ח ממקורות משרד התיירות (2.4 מל"ח לשנה) ו- 44 מל"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר (8.8 מל"ח לשנה).

ב. להנחות את המשרד לפיתוח הנגב והגליל להמשיך, בשנים 2016-2020 ביישום התוכנית למיתוג התיירות במגזר הדרוזי-צ'רקסי. לצורך כך, יקצה המשרד לפיתוח הנגב והגליל, ממקורותיו, 5 מל"ח, בפריסה על-פני חמש שנים (1 מל"ח לשנה).

13. **הרחבת שטחי שיפוט** - יוקם צוות בראשות מנכ"ל משרד הפנים או מי מטעמו ובהשתתפות נציג משרד ראש הממשלה, לבחינת צורכי היישובים הדרושים לשינוי תחומי שיפוט של יישובים הנכללים בתוכנית. הצוות יגיש את המלצותיו לשר הפנים לא יאוחר מיום 1.12.2015.

14. **קידום תכניות מתאר** - להנחות את מינהל התכנון לממש את תכנית העבודה לקידום תכנון מתארי ביישובי התוכנית, שגיבש בהתאם לאמור בסעיף 11 להחלטת הממשלה 2332. לצורך כך, יקצה מינהל התכנון, ממקורותיו, 10 מלשי"ח. פריסת התקציב לאורך שנות התוכנית תיעשה בהתאם לתכנית העבודה.

15. **קידום תכנון מפורט בקרקע פרטית** - להנחות את מינהל התכנון ומשרד הבינוי לממש את תכנית העבודה שגיבשו בהתאם לאמור בסעיף 12 להחלטת הממשלה 2332, ולקדם, בשיתוף הרשויות המקומיות הנכללות בתוכנית, תכנון מפורט בקרקע פרטית ביישובי התוכנית, זאת למעט ביישובים אבו סנאן, ג'וליס ובית ג'ן, שם משרד הבינוי יקדם תכניות מפורטות לקרקע פרטית.

א. לצורך כך יוקצה סך של 55 מלשי"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 15 מלשי"ח ממקורות מינהל התכנון ו-40 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי ממשרד האוצר, שיוקצו למינהל התכנון, בהתאם לסיכום שיקבע מנכ"ל משרד ראש הממשלה בהתייעצות עם מינהל תכנון.

ב. משרד האוצר יקצה סך של 10 מלשי"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 למשרד הבינוי לתכנון מפורט בקרקע פרטית בשלושת היישובים אבו סנאן, ג'וליס ובית ג'ן. ככל שיוקם במהלך שנות התוכנית גוף ביצוע ממשלתי ייעודי המתמחה בביצוע פעולות תכנון כאמור בסעיפים אלו, יבחן משרד ראש הממשלה הסטת חלק ממשאבי התוכנית ומסירת חלק מפעולות התכנון לגוף זה.

16. **סיוע בקידום תכנון ופיתוח אורבני** מינהל התכנון יעמיד לרשות המועצות המקומיות הכלולות בתוכנית יועץ או יועצים שיסייעו להן בגיבוש ובקידום תכניות תכנון ובניה, בכלל זה תכניות מתאר ותוכניות מפורטות. משרד האוצר יקצה למטרה זו, בשנים 2016-2020, תקציב תוספתי בהיקף של 6 מלשי"ח (1.2 מלשי"ח לשנה).

17. **פיתוח שכונות וותיקות** - להורות למשרד הבינוי להמשיך לבצע השלמות פיתוח בשכונות ותיקות ביישובים הדרושים והצירקסיים, בהתאם לקריטריונים הקיימים במשרד הבינוי, בהיקף של 80 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016 - 2020. לצורך כך, יקצה משרד האוצר תקציב תוספתי ייעודי בהיקף של 80 מלשי"ח בפריסה על פני חמש שנים (16 מלשי"ח לשנה).

18. **פיתוח מוסדות ציבור**

א. להנחות את משרד הבינוי לפעול להקמתם ולשיקומם של מבני ציבור ביישובי

הדרוזים והצירקסיים הנכללים בתוכנית זו בהשקעה כספית בהיקף של 70 מלש"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016 - 2020 (14 מלש"ח לשנה). משרד האוצר יקצה לצורך כך תקציב ייעודי בסך 70 מלש"ח לחמש שנים 2016-2020. תכנית עבודה ראשונית תגובש בהתייעצות עם פורום הרשויות הדרוזיות והצירקסיות ותוגש למשרד ראש הממשלה בתוך 60 יום מיום אישור החלטה זו. תכנית העבודה והקצאת התקציב ליישובים השונים תיעשה בהתאם לנוהל הקיים במשרד הבינוי לעניין הקמת מוסדות ציבור, ובכלל זה תעשה בהתאם לצרכים ובהתחשב במלאי המבנים הקיימים ביישובים וכן תוך התחשבות בתקציבי עבר שיועדו למבני ציבור ומידת מימושם. יצוין כי במסגרת החלטה זו משרד הבינוי יקים גם מבנים רב תכליתיים שישמשו את התוכניות האחרות שמופעלות ביישובים אלה כמו מרכזי גיל רך, מרכזי נעורים ומרכזי הכוונה להשכלה גבוהה ותעסוקה.

ב. בנוסף, משרד הבינוי יקצה עד 5% מתקציב מבני הציבור האמור בס"ק א' לעיל, על פי הצורך, לשם הבאת המבנה להתחלת הפעלה (כגון הצטיידות, חיבורי חשמל וכו'). המנגנון לפיו יוקצו תקציבים להבאת המבנה לכדי הפעלתו, והקריטריונים להפעלת התקציב, יקבעו בתיאום בין משרד הבינוי, משרד החינוך, משרד ראש הממשלה וגורמים נוספים לפי העניין, ויובאו לאישור ועדת ההיגוי של התוכנית כחלק מתוכנית העבודה של משרד הבינוי.

19. **חסמי תכנון ופיתוח** - להנחות את משרד הבינוי לפעול להסרת חסמי תכנון ותשתיות להמשך תכנון ופיתוח ביישובים הכלולים בהחלטה זו. לצורך כך, יוקצה סך של 100 מלש"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 30 מלש"ח ממקורות משרד הבינוי (6 מלש"ח לשנה) ו-70 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי ממשרד האוצר (14 מלש"ח לשנה) על פי כללים שיקבעו משרד הבינוי ומשרד ראש הממשלה במסגרת ועדת ההיגוי.

20. **תגבור תקציבי פיתוח** - להנחות את משרד הפנים להקצות לטובת יישובי התוכנית תקציב פיתוח ייחודי, בהיקף של 120 מלש"ח מהם 40 מלש"ח מתוך תקציבי הפיתוח המוקצים להם מדי שנה במשרד הפנים, ו-80 מלש"ח תקציב תוספתי ממשרד האוצר, בפריסה על-פני חמש שנים 2016-2020. הקצאת חלקו של משרד הפנים, תהיה ע"פ נוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד הפנים. הקצאת חלקו של משרד האוצר תהיה יחסית, בהתאם למספר תושבי הרשות ביחס לכלל התושבים ביישובי התוכנית, כמפורט ברשימת היישובים. למען הסר ספק, מועצות אזוריות שבהן יישובים הנכללים בתוכנית זו יקבלו תקצוב כאמור רק בגין תושבי היישובים הכלולים בתוכנית, והתקציב שיינתן לרשות בגינם ייועד על ידי הרשות לטובת פעילות פיתוח בתחום יישובים אלו בלבד.

21. **מבני דת** - להנחות את משרד הפנים להשתתף במימון בכפוף לכל דין, בהקמה, בשיפוץ ובאחזקת מבני דת, בתי תפילה, בתי קברות, מקומות קדושים ובתי לוויית במגזר הדרוזי והצירקסי לרבות באמצעות המועצה הדתית העליונה, בהתאם לתוכנית שתגובש

בתיאום עם משרד ראש הממשלה ובהתייעצות עם ראשי הרשויות הדרוזיות והצירקסיות. היקף התוכנית יעמוד על סך של 80 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016 - 2020 מהם 20 מלשי"ח ממקורות משרד הפנים (4 מלשי"ח לשנה) ו- 60 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי ממשרד האוצר (12 מלשי"ח לשנה). מכלל התקצוב כאמור יוקצו 15 מלשי"ח למועצה הדתית הדרוזית לטובת השלמת פיתוח קבר הנביא יתרו (שועיב) בקרני חיטין.

22. **חיזוק שדרת העובדים ברשויות** - להנחות את משרד הפנים לקדם תכניות לעידוד פרישה מוקדמת של עובדים ותיקים ביישובי התוכנית, במטרה לקלוט עובדים חדשים לרשויות המקומיות. היקף התוכנית יעמוד על סך של 30 מלשי"ח, שיועברו כתקציב תוספתי ממשרד האוצר, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 (6 מלשי"ח לשנה).

23. **דרכים חקלאיות, ניקוז ומחקר ופיתוח חקלאי יישומי** - להנחות את משרד החקלאות ופיתוח הכפר לגבש, בתוך 60 יום, תכנית לפיתוח דרכים חקלאיות, ותכנית להסדרת הניקוז הפנימי והאזורי ביישובים הכלולים בתוכנית זו כדלקמן:

א. ניקוז בנחלים ארציים - משרד החקלאות ופיתוח הכפר ייתן, במסגרת נהלי התמיכה, העדפה לפרויקטים של ניקוז בנחלים ארציים שיש להם השפעה על יישובי התוכנית.

ב. ניקוז בנחלים ותעלות אזוריות - משרד האוצר יקצה תקציב תוספתי בסך של 15 מלשי"ח לשנים 2016-2018 (5 מלשי"ח כל שנה), בהתאם לצרכים המקצועיים שיגובשו על-ידי רשויות הניקוז לצורך הסדרה ותחזוקה של תשתיות ניקוז אזוריות באגני ניקוז בהם מצויים יישובי הדרוזים והצירקסיים. ההקצאה תיעשה בהתאם לנהלי תמיכות שיגובשו לצורך העניין על ידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר בתיאום עם משרד האוצר.

ג. תיעול פנימי בישובים - משרד האוצר יקצה תקציב תוספתי בסך של 35 מלשי"ח, בפריסה על פני 5 שנים (2016-2020) שיועברו לרשויות הניקוז האגניות בהתאם לנוהל תמיכות שיגובשו לטובת העניין על ידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר ובתיאום עם משרד ראש הממשלה והאוצר, לצורך סיוע להסדרת פעולות ניקוז פנימי בתוך יישובי התוכנית.

ד. **דרכים חקלאיות** - להנחות את משרד החקלאות ופיתוח הכפר לפעול לסלילה ושיקום דרכים חקלאיות ביישובי התוכנית בהתאם לנהלי מנהלת ההשקעות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ובהתחשב בתנאים הטופוגרפיים הייחודיים של היישובים שכלולים בתוכנית, בהשקעה כוללת בסך 15 מלשי"ח, בפריסה על פני 5 שנים (2016-2020) מהם 5 מלשי"ח ממקורות משרד החקלאות ו-10 מלשי"ח תקציב תוספתי ממשרד האוצר.

24. **התייעלות אנרגטית** - להנחות את משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים לסייע למועצות המקומיות הכלולות בתוכנית בגיבוש ובפרסום מכרזים, לטובת ביצוע פרויקטי התייעלות אנרגטית. משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים יקצה לצורך כך סך של 1 מלשי"ח בפריסה על שנתיים (2016-2017, חצי מלשי"ח כל שנה) ומשרד האוצר יקצה תקציב תוספתי בסך 5 מלשי"ח בפריסה על פני שנתיים (2016-2017, 2.5

מלשי"ח לשנה).

25. **תקצוב משלים למבני ציבור חוץ תקציביים** - להנחות את המשרד לפיתוח הנגב והגליל, להעמיד תקציב בסך 30 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, לטובת סיוע לרשויות של יישובי התוכנית בכיסוי חלקן של הרשויות בתקצוב תכניות בהן אושרה לפי הוראות כל דין הקמת מבנים במימון מפעל הפיס, וכן בכפוף להוראות תכנית מתקנים לאומית ככל שתקבע לפי סעיף 17(ב)(2), לחוק הספורט, התשמ"ח – 1988, לטובת סיוע בהקמת מבנים במימון המועצה להסדר הימורים בספורט (טוטו). לצורך כך יקצה המשרד לפיתוח הנגב והגליל 10 מלשי"ח ממקורותיו (2 מלשי"ח בשנה), ומשרד האוצר יקצה תקציב תוספתי בסך 20 מלשי"ח (4 מלשי"ח בשנה).

26. **שילוט ומספור** - להנחות את המשרד לפיתוח הנגב והגליל לממש בשנים 2016-2020 את התוכנית שגיבש בתיאום עם משרד ראש הממשלה להצבת שילוט רחובות ביישובי התוכנית שיותאם לתוכנית לפיתוח תיירות ביישובי התוכנית, בהיקף של 15 מלשי"ח, בפריסה על-פני חמש שנים, מהם 5 מלשי"ח ממקורות מהמשרד לפיתוח הנגב והגליל 1) מלשי"ח לשנה) ו-10 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר 2) מלשי"ח לשנה).

27. **פעילות תרבות, חינוך וספורט** - להנחות את המשרד לפיתוח הנגב והגליל להכין תכניות לקידום ילדים ונוער (שחמט, ספורט פעילויות חינוכיות, תרבות וכו') בהיקף של 19.5 מלשי"ח ובפריסה על פני 5 שנים 2016-2020, מהם 17.5 מלשי"ח תקציב תוספתי ממשרד האוצר ו-2 מלשי"ח ממקורות המשרד לפיתוח הנגב והגליל, ובכפוף להוראות כל דין לעניין פעילות בתחומים אלה. התוכניות יתואמו עם משרד ראש הממשלה והגורמים המקצועיים האחראים על החינוך במגזר הדרוזי והצירקסי במשרד החינוך ובמשרד התרבות והספורט לפי העניין. כמו כן הממשלה רושמת לפניה התחייבות עמותת מפעלות חינוך וחברה להעמיד תקציב בהיקף של 15 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020.

28. **תחבורה ובטיחות בדרכים** - להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לפעול לשיפור ולפיתוח התשתיות התחבורתיות במגזר הדרוזי-צירקסי, כדלקמן:

א. לבצע את פעולות הפיתוח הנכללות בצבר פרויקטים א' עד ג' בהתאם לתוכנית שהוגשה למשרד ראש הממשלה וכן לנקוט בפעולות נוספות לשיפור תשתיות התחבורה (לרבות מחוץ לשטח השיפוט של היישובים) ובכלל זה הסדרת צמתים, מעגלי תנועה, תאורה וכו'. רשימת הפרויקטים בצבר תוכל להתעדכן בהתאם לשיקולים מקצועיים, בתיאום עם משרד האוצר ובהסכמת משרד ראש הממשלה. היקף התוכנית יעמוד על 175 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 (35 מלשי"ח לשנה).

ב. להטיל על הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים לבצע פעילות חינוך והסברה לנושא בטיחות בדרכים במגזר הדרוזי-צירקסי. הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים תקצה ממקורותיה סך של 2.5 מלשי"ח לטובת פעילות זאת, בפריסה על פני חמש שנים 2016-

2020 (500 אלשי"ח לשנה).

ג. להנחות את משרד התחבורה לפעול להעברת הטיפול בכבישים הבינעירוניים חוצי היישובים הכלולים בתוכנית לידי חברת "נתיבי ישראל", וזאת על בסיס בחינה מקלה. לשם כך יגובשו קריטריונים ייחודיים אשר יתנו התייחסות מיוחדת לכבישים מס' 672 חוצה עוספיא ודאליית אל כרמל, 806 חוצה מעיאר, 864 חוצה פקיעין ו- 864 חוצה ראמה, ו- 89 חוצה חורפיש.

29. **בריאות** - להנחות את משרד הבריאות להכין, בתוך 120 יום, תכנית להקמת תחנות לבריאות המשפחה ותוכנית לחינוך ולקידום בריאות ביישובים הכלולים בהחלטה בתיאום עם משרד ראש הממשלה, ועל פי שיקולים מקצועיים, ולהקצות ליישומה 14.5 מלשי"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 6 מלשי"ח ממקורות משרד הבריאות (1.2 מלשי"ח לשנה), ו- 8.5 מלשי"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר (1.7 מלשי"ח לשנה). במסגרת התוכנית תיבחן גם חלופה של הקמת מרכזים אינטגרטיביים בשילוב עם התקציבים הקבועים בסעיף 19 א'. כמו כן, תיבחן הפעלת התחנות לבריאות המשפחה באמצעות קופות החולים.

30. **מרכז המורשת של העדה הדרוזית** - בהמשך לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל, התשס"ז-2007, להנחות את משרד התרבות והספורט להשלים את הקמת מרכז המורשת של העדה הדרוזית בתוך 4 שנים. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד התרבות והספורט סך של 30 מלשי"ח, בהרשאה להתחייב החל משנת 2016.

31. **השלמת הקמה של בתי יד לבנים** - בהמשך להחלטת ועדת מנכ"לים משנת 1993, להקים שלוחות של בית יד לבנים ביישובים עוספיא, ירכא ובית ג'ן, באמצעות הרשויות המקומיות או משרד הבינוי, כפי שיקבע על ידי משרד ראש הממשלה, בהשקעה כוללת של 3 מלשי"ח. משרד ראש הממשלה יקצה לצורך כך 3 מלשי"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016 – 2020 ובהרשאה להתחייב החל משנת 2016.

32. **ליווי התוכנית וייעוץ לטובת מימושה** - משרד ראש הממשלה יפעל בתיאום עם ראשי הרשויות הדרוזיות והצירקסיות לביצוע בקרה ולקידום היישום של החלטה זו. לצורך כך, יקצה משרד האוצר תקציב תוספתי בסך 5 מלשי"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016 - 2020. תקציב זה ישמש, בין השאר, לטובת מחקר סטטיסטי מלווה באמצעות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, גיבוש מודל מעקב ומערכת מחשוב תומכת, התקשרות עם יועצים וגופים נוספים, ולצורך מעקב אחר התועלות וההשפעות של יישום התוכנית על התושבים והיישובים הנכללים בתוכנית, ולצורך בניית מאגר מידע ובסיס נתונים שיאפשרו מיטוב השקעות הממשלה בתוכנית זו ובתוכניות המשך.

33. המשרד לפיתוח הנגב והגליל יבצע את הפעולות הנדרשות ממנו לצורך יישום החלטה זו, בכל יישובי התוכנית, לרבות ביישובים שאינם בתחומי הנגב או הגליל, בהתאם

להגדרתם לפי חוק הרשות לפיתוח הנגב וחוק הרשות לפיתוח הגליל.

34. ניהול ושונות -

- א. משרדי הממשלה והגופים השונים השותפים לתוכנית זו יתאמו עם משרד ראש הממשלה את תכניות העבודה הקשורות לתוכנית זו בתחילת כל שנת עבודה, וכן בכל עת שיעשה שינוי בתוכניות אלו במהלך תקופת התוכנית.
- ב. משרד ממשלתי ראשי, פרויקטי פיתוח המחייבים זאת, להתחייב על סכום העולה על התזרים השנתי המתקצב לו, וזאת בהרשאה להתחייב בהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר ובתיאום עם משרד ראש הממשלה.
- ג. תקציבים אלו אינם מהווים חלופה לכל תקציב אחר שהוקצה על-ידי משרדי הממשלה לטובת אוכלוסיית המיעוטים בכלל, ואוכלוסיית הדרוזים והצ'רקסיים בפרט למעט אם נאמר אחרת במפורש באותו סעיף.
- ד. משרד ראש הממשלה יקים וועדת היגוי למעקב ובקרה אחר יישום התוכנית בהשתתפות יו"ר פורום ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות, משרד האוצר ונציגי המשרדים השותפים בתוכנית, וכן נציגים נוספים כפי שימצא משרד ראש הממשלה לנכון. הוועדה תתכנס לפחות אחת לחצי שנה.
- ה. תקופת התוכנית הנדונה נקבעה באופן שמיועד לאפשר השלמת פרויקטי תכנון ופיתוח, ופעולות שהצלחתן ומימושן מותנה בהיותן תכניות רב שנתיות.
- ו. אופן התקצוב של התוכנית יהיה בהתאם למתווה שגובש בין משרד ראש הממשלה לבין משרד האוצר.
- ז. כל שר, בתחומו ועל-פי ההנחיות הביצוע המפורטות בכל אחד מסעיפי החלטה זו, יהיה אחראי על ביצוע המטלות שבתחום אחריות

סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים

35. לקבוע סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבנייה חדשה בקרקעות מדינה, בשיעור של 90%, למשרתי כוחות הביטחון ביישובי התוכנית וביישובי מגזרי המיעוטים שבאזורי העדיפות הלאומית כהגדרתם בהחלטת הממשלה מס' 667 מיום 4.8.2013, בהתאם לנוסחה שסוכמה בין משרד ראש הממשלה, משרד האוצר ומשרד הבינוי בעקבות החלטות מס' 2332 ומס' 2861, בשינויים המחויבים, וזאת החל ממועד קבלת החלטה זו ועד לסוף שנת 2020.
- הסבסוד לפי סעיף זה יחול גם לגבי מכרזי קרקע שפורסמו קודם מועד החלטה זו, וטרם הגיע המועד האחרון להגשת הצעות לגביהם.
- בסעיף זה "משרתי כוחות הביטחון" – כהגדרתם בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מספר 1312 מיום 31.12.13, וכל החלטה אחרת של מועצת מקרקעי ישראל שתבוא במקומה.

עדיפות לאומית

בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית

לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט- 2009 (להלן: "החוק"), בנושא אזורי עדיפות לאומית, השיקול המרכזי שביסוד החלטה זו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, זאת כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

לאוכלוסיות הדרוזיות והצירקסיות מאפיינים ייחודיים המבחינים בין לבין יתר המגזרים באוכלוסייה בישראל, הן מבחינת מאפייני האוכלוסייה והן מבחינת מאפייני היישובים. הדרוזים בישראל הם עדה דתית סגורה. ב- 1957 הוכרה העדה הדרוזית כעדה נבדלת הזכאית להקים מוסדות עדתיים עצמאיים, ובכלל זה בית דין דתי עצמאי. החברה הדרוזית ומנהיגיה שואפים לאינטגרציה פוליטית חברתית במדינה ובחברה הישראלית תוך שמירה על ייחודם הדתי והתרבותי. נכון לסוף שנת 2013, האוכלוסייה הדרוזית הנכללת בהחלטה זו מונה כ-136,000 איש. כל היישובים הדרוזים בישראל נמצאים בצפון הארץ; מרביתם באזור גיאוגרפי מובחן בגליל המערבי וחלקם בשני יישובים (דאליית-אל-כרמל ועוספיא) במחוז חיפה. בשל נסיבות היסטוריות ובעקבות הרדיפות מהן סבלה העדה בעבר, התיישבו הדרוזים באזורים מרוחקים ומבודדים, אשר הנגישות אליהם קשה, והנמצאים על-פי רוב על צלע הר. רמת התשתיות ביישובים הדרוזים אינה נותנת מענה מספק לצרכי התושבים, והיישובים הדרוזים נדרשים להשקעות מיוחדות בתחומי תכנון ובינוי, תשתיות, שירותים ציבוריים ומוסדות ציבור. בנוסף, כל המועצות המקומיות הדרוזיות מדורגות באשכולות חברתיים כלכליים נמוכים.

הצירקסיות בישראל מתגוררים בשני כפרים: ריחניה וכפר כמא, ואוכלוסייתם בישראל מונה כ-4,300 איש. מוצאם של הצירקסיות בארץ מצפון הקווקז והם מוסלמים סונים אך אינם ערבים. מאפייני האוכלוסייה והיישובים הצירקסיות דומים במהותם לאלו של יישובי הדרוזים.

הדרוזים והצירקסיות חיים בקהילות סגורות השומרות בקנאות על תרבותן הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה מתחתנים בתוך הקהילה ונשארים לגור בתוך כפריהם, ולא עוברים למקומות אחרים, מחשש לשלמות והישרדות הקהילה.

בהחלטה זו, הממשלה מחליטה לקבוע ליישובי הדרוזים והצירקסיות המפורטים ברשימת היישובים הכלולה בהחלטה, תכנית פיתוח לשנים 2016-2020. התוכנית תכלול גם מתחם קבר נביא יתרו המשוך לעדה הדרוזית, המצוי מחוץ לתחום יישובי התוכנית, וזאת לעניין סעיף 22 להחלטה.

מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ופערים בתחום החינוך

נכון לסוף 2013 האוכלוסייה הדרוזית מנתה בארץ 136,000 תושבים המהווים 1.7% מכלל אוכלוסיית המדינה, מסי' משקי הבית עמד על 31,000, המהווים 1.4% מכלל משקי הבית בישראל. אוכלוסיית הצירקסיות בארץ מנתה 4,300 שמתגוררים בשני כפרים.

האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית בישראל הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית בישראל: הגיל החציון של הדרוזים הוא 26 לעומת 29.3 במגזר היהודי. על אף האמור, פעולות חינוכיות בלתי פורמאליות כמעט ולא מתקיימות ביישובים הדרוזים והצירקסיות עקב המשבר הכספי ברשויות והמצב הסוציו-אקונומי של האוכלוסייה, שמתקשה לשלם בעד הפעילויות האלה.

אחוז המשרתים בצה"ל מבני העדה הדרוזית מגיע ל- 83% - אחוז גבוה מהאחוז באוכלוסייה הכללית (שעומד כיום על 75%). 60% מתוכם מתגייסים ליחידות קרביות בצה"ל. הצעירים הדרוזים והצירקסים מתגייסים לשלוש שנים לפחות, ודוחים בעקבות כך את לימודיהם האקדמאיים; כפועל יוצא, נגרמים להם קשיים בהתמודדותם בשוק העבודה, בשל הפער בניסיון המקצועי ביחס למועמדים אחרים ממגזרי המיעוטים.

בשל המיקום הגיאוגרפי של היישובים הדרוזים והצירקסיים ובשל מאפיינים חברתיים האופייניים לאוכלוסייה זו, אפשרויות התעסוקה הנמצאות בטווח יוממות ממרבית היישובים הדרוזים והצירקסיים מוגבלות, עניין המחזק אף יותר את הצורך לשדרג את תשתיות התחבורה ביישובים הדרוזים והצירקסיים.

בתחום החינוך היסודי והתיכוני התוצאות של השנים האחרונות מלמדות על הישגים יפים. אחוז הזכאים לבגרות בסוף שנת 2013 עמד על 64.4% במגזר הדרוזי-צירקסי לעומת 60% במגזר היהודי ו- 53.3% במגזר הערבי. הישגים אלו הם חדשים, והם תוצאה של השקעות מיוחדות בתחום החינוך שנכללו במסגרת החלטות ממשלה קודמות לטובת פיתוח היישובים הדרוזים והצירקסיים, אותן יש לשמר. ואכן, ל- 73.5% מכלל האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית אין תעודת בגרות. במגזר הערבי עומד שיעור האוכלוסייה ללא תעודת בגרות על 60% ובמגזר היהודי השיעור הוא 40%. מובן, שעל מנת לשמר את המשך מגמת השיפור בתוצאות החינוך במגזר הדרוזי והצירקסי יש צורך בהמשך השקעה רציפה נוספת לאורך השנים הבאות. בהינתן מצבם החברתי-כלכלי של מרבית תושבי היישובים הדרוזים והצירקסיים, אין מקורות חלופיים למימון ההשקעה בתחומים אלו.

בתחום האקדמי עדיין קיימים פערים משמעותיים בין המגזר הדרוזי לבין מגזרים אחרים. אחוז האקדמאיים באוכלוסייה הדרוזית עומד על 6.7% לעומת 11.6% במגזר הערבי ו- 26.5% במגזר היהודי. אחוז הסטודנטים הדרוזים עומד על 1% לעומת 8% באוכלוסייה הערבית ואחוזם בתארים מתקדמים נמוך מאוד ביחס למגזרים אחרים.

מאפיינים תכנוניים ומוניציפאליים

הרשויות המקומיות הדרוזיות והצירקסיות נמצאות בקשיים כלכליים ותפקודיים ניכרים. בשל העדר מקורות הכנסה מתעשייה, משירותים וממסחר, שיעור ההכנסות העצמיות של הרשויות נמוך, והן נסמכות באופן משמעותי על סיוע מהמדינה.

כאמור, בחברה הדרוזית התושבים אינם עוזבים את כפריהם ואין כמעט הגירה לערים. הצעירים ממשיכים לקיים את אורח חייהם בתוך המשפחה ובתוך הכפר. מאז שנת 1948 לא הוקמו יישובים חדשים לאוכלוסייה הדרוזית. יישוב חדש ראשון מצוי כיום בשלבי תכנון ראשוניים לקראת הבאת התזכיר בפני המועצה הארצית לתכנון ובנייה.

בנוסף, עקב המציאות הטופוגרפית של היישובים הדרוזים, הנמצאים ברובם באזורים הרריים ובתוך שמורות טבע, מוטלות עליהם הגבלות חמורות בכל תחומי הבניה והפיתוח. כמו-כן, בשל הטופוגרפיה האמורה, עלויות הפיתוח של הקרקעות ביישובים גבוהות במידה ניכרת מהממוצע הארצי.

הבעיה המרכזית המעכבת את התפתחות היישובים ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים היא חוסר זמינות קרקעות לבניה ועלויות פיתוח גדולות. חוסר זמינות הקרקעות היא תוצאה של גידול האוכלוסייה, קשיים בקידום תכניות תכנון ובניה וכן בשל העובדה שעל פי המסורת, הדרוזים והצירקסיים אינם יכולים להתחתן כל עוד הם לא בנו בית.

מכלול הנסיבות המיוחדות את המגזר הדרוזי והצירקסי, והמאפיינים המובחנים של מגזרים אלו, הביאו ליצירת פערים מובנים בין היישובים הדרוזים ותושביהם לבין יתר היישובים במדינת ישראל בכלל, ובכלל זה אלו שהוגדרו כאזורי עדיפות לאומית בהחלטת ממשלה מס' 667 מיום 4.8.2013 בעניין הגדרת אזורים ויישובים כבעלי עדיפות לאומית. על מנת לצמצם פערים אלו, תוך מתן אפשרות לאוכלוסייה הדרוזית והצירקסית לשמור על מאפייניה המיוחדים, מוצע להכיר ביישובים המפורטים בסוף החלטה זו כיישובים בעלי עדיפות לאומית, ולהעניק להם סיוע כמפורט בהחלטה זו. יצוין כי ליישובים הדרוזים באזור הגולן נקבעה תכנית סיוע נפרדת, במסגרתה הוכרו אף הם כיישובים בעלי עדיפות לאומית, וכנן נקבעה להם תכנית פיתוח המותאמת לצרכיהם, השונים במהותם מהצרכים ומהמאפיינים של היישובים הדרוזים והצירקסיים הכלולים בתוכנית זו.

עדיפות לאומית לעניין סעיף 36 להחלטה

בהתייחס לסעיף 36 להחלטה, השיקול שביסודו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, זאת כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק. בהחלטת הממשלה מס' 667 מיום 04.08.2013 הכריזה הממשלה על יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית בהתאם להוראות פרק כ"ו לחוק. זאת בהתאם לאמות מידה מסוימות – לרבות אזורי פריפריה (תוך שקלול מדד חברתי-כלכלי עם מדד פריפריאליות), ובמטרה להשיג יעדים מסוימים – ביניהם הגדלת האוכלוסייה באזורי פריפריה וצמצום פערי הזדמנויות.

מתוך היישובים האמורים שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית, ליישובי הדרוזים והצירקסים וליישובי המיעוטים הנכללים בהחלטה מס' 667, מאפיינים ייחודיים המבדילים אותם מיתר יישובי העדיפות הלאומית שעל פי החלטה 667. על פי נתוני הלמ"ס, מרביתן המוחלט של רשויות המיעוטים והרשויות הדרוזיות והצירקסיות מצויות בדירוג סוציו-אקונומי נמוך. לכך מתווספת מצוקת הדיור ביישובי המיעוטים וביישובים הדרוזים והצירקסים מהווה בעיה ייחודית בחומרתה כפי שעולה מנתוני משרד הבינוי.

באשר ליישובי המיעוטים – לצד מיעוט התחלות בנייה מדווחות, בשנים האחרונות ניכרת מגמה של עלייה במחירי הדיור. כך למשל, מסקר שנערך בנצרת, נמצא כי מחיר דירה ממוצע בשכונה חדשה שקול לכ- 190 משכורות ממוצעות במשק, כאשר הממוצע הארצי עומד על 139 משכורות.

אחד הנתונים המעביים על התפתחותו של שוק דיור ביישובי המיעוטים הנו המחסור בקרקעות מדינה בתחומיהן, שכן המקרקעין ביישובי המיעוטים הם בחלקם הארי קרקעות פרטיות. גם בקרקעות המדינה, שיעור מכרזי השיווק שנכשלו גבוה במיוחד. על פי ניתוח של נתוני משרד הבינוי, בשנים 2005-2009 תוכננו כ- 200,000 יח"ד המתאימות לשיווק, מתוכן כ- 30,000 יח"ד ביישובי המיעוטים. בפועל, שווקו רק 20% מיחידות הדיור שתוכננו ביישובי המיעוטים לעומת 70% מיחידות הדיור שתוכננו ויועדו ליישובי המגזר היהודי.

בנוסף לכך, בכל הנוגע ליישובי הדרוזים והצירקסים – 70% מהקרקעות הן בבעלות פרטית וכ- 30% מהן בבעלות המדינה. בכמחצית מיישובי התכנית, לא היו שיוקים בקרקעות מדינה בעשור האחרון. באשר לקרקעות בבעלות פרטית, רמת הסחירות בקרקעות נמוכה ביותר וכמעט שלא מתקיימות עסקאות מכר. זאת שכן בחברה המסורתית הקמת בית מהווה תנאי

לנישואין, והמשפחות שיש קרקע בבעלותן מנצלות אותן לצרכי המשפחה בהתאם לקצב התפתחותה. כתוצאה מכך, מצעירים רבים נבצר להקים בית. כפי שתואר לעיל, נתון נוסף המייחד את שוק הדיור בקרב יישובי התכנית ומקשה על התפתחותם הוא הימצאותם בטופוגרפיה הררית משופעת, ממנה נגזרות עלויות פיתוח גבוהות במיוחד. יוער כי מאפיינים אלו נכונים גם ליישובים דאליית-אל-כרמל ועוספיא, אשר לא נכללו בהחלטה 667, לא בשל מאפייניהם אלא בשל השתייכותם לנפת חיפה, כאמור לעיל.

סבסוד פיתוח תשתיות בבנייה חדשה הוא כלי שביכולתו לעודד התחלות בנייה, לסייע בהגדלת היצע הדירות ולהקל על מצוקת הדיור ביישובים האמורים. סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב מגזר המיעוטים ניתן על פי החלטות ממשלה שונות כבר משנת 2008, נוכח החשיבות שנודעת לעידוד שירות כאמור, ובשים לב גם לאבדן ההכנסה הנגרם למשרתים בתקופת שירותם, ביחס לאלו שאינם משרתים ונכנסים לשוק העבודה מוקדם יותר.

על מנת לצמצם את הפערים האמורים, מוצע להכיר ביישובי התוכנית וכן ביישובי מגזרי המיעוטים שבאזורי העדיפות הלאומית כהגדרתם בהחלטת הממשלה מסי' 667 מיום 4.8.2013, כיישובי עדיפות לאומית ולהעניק להם את הסיוע בתחום סבסוד הפיתוח המפורט בסעיף 36.

רשימת היישובים הנכללים בתוכנית

שם ישוב	סוג ישוב	שם הרשות	אוכלוסייה (למ"ס 2013)
אבו סנאן	מועצה מקומית	אבו סנאן	13,045
בית גין	מועצה מקומית	בית גין	11,145
ג'ולס	מועצה מקומית	ג'ולס	5,975
דאלית אל-כרמל	מועצה מקומית	דאלית אל-כרמל	16,248
חורפיש	מועצה מקומית	חורפיש	5,874
יאנוח-ג'ית	מועצה מקומית	יאנוח-ג'ית	6,092
ירכא	מועצה מקומית	ירכא	15,806
כסרא-סמיע	מועצה מקומית	כסרא-סמיע	7,868
כפר כמא	מועצה מקומית	כפר כמא	3,117
מגאר	מועצה מקומית	מגאר	21,122
סאג'ור	מועצה מקומית	סאג'ור	3,943
עין אל-אסד	ישוב במועצה אזורית	מרום הגליל	863
עספיא	מועצה מקומית	עספיא	11,553
פקיעין (בוקייעה)	מועצה מקומית	פקיעין (בוקייעה)	5,486
ראמה	מועצה מקומית	ראמה	7,309
<u>ריחאנייה</u>	<u>ישוב במועצה אזורית</u>	<u>מרום הגליל</u>	<u>1,156</u>
		סה"כ	136,602

דברי הסבר

רקע כללי

כחלק ממכלול הפעילות של הממשלה לצמצום פערים, היא משקיעה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית במטרה לצמצם את הפערים בחינוך, תעסוקה, תשתיות, דיור ותחומים נוספים. פעילות זו מתבצעת, בעיקרה, באמצעות תכניות סיוע ייחודיות, שנבנו במענה לצרכים של האוכלוסייה האמורה. תכניות סיוע רב שנתיות כאמור מופעלות על ידי הממשלה החל משנת 1995. האחרונה בין תכניות רב שנתיות אלו נקבעה בהחלטת ממשלה מסי' 2861 מיום 13.2.2011, במסגרתה השקיעה המדינה 681 מלשי"ח בפיתוח ובקידום האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית בין השנים 2011 - 2014. יצויין כי בסוף שנת 2014 אישרה הממשלה תוכנית חד שנתית לשנת 2015 (החלטת ממשלה 2332 מיום 14.12.2014). החלטה 2332 התבססה על עבודת המטה שביסוד הצעת ההחלטה של התוכנית הרב שנתית המוגשת להלן, ואשר נכללה כנספח להחלטה. ההחלטה 2332 נקבעה כתוכנית חד שנתית בשל המגבלות הנובעות מתקופת הבחירות לכנסת ה-20.

למרות המאמצים שהשקיעה המדינה בצמצום הפערים בין האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית לבין האוכלוסייה בישראל, על מגזריה השונים, עדיין קיימים פערים משמעותיים בין האוכלוסיות. לפיכך, מחליטה הממשלה על הפעלת תכנית משלימה לקידום היישובים הדרוזים והצירקסיים. בהחלטה זו ניתן דגש על מספר תחומים ובהם חינוך, תיירות, תחבורה, דיור, תכנון עירוני, עידוד תעסוקה ופיתוח מקורות הכנסה. התוכנית הוכנה לאחר לימוד מעמיק של הצרכים הייחודיים של האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית, ונבנתה בשיתוף משרדי הממשלה השונים וראשי המועצות המקומיות הדרוזיות והצירקסיות, ועל בסיס הניסיון שנצבר מתוכניות סיוע קודמות. הדרוזים בישראל הם עדה דתית מובחנת על בסיס אתני דתי. הדת הדרוזית הופצה במצרים ובסוריה הגדולה במאה האחת-עשרה. עם הופעתה נתקלה בהתנגדות אלימה. בעקבות זאת, ב-1047 הוכרז על סגירת ההצטרפות לדת, והעדה הפכה לעדה סגורה. בנוסף, בעקבות הרדיפות מהן סבלה העדה ועל מנת לשמור על ביטחונם וקיומם, התיישבו אנשי העדה באזורים מרוחקים ומבודדים, בסביבה קשה לגישה.

ב-1957 הוכרה העדה הדרוזית כעדה נבדלת הזכאית להקים מוסדות עדתיים עצמאיים, ובכלל זה בית דין דתי עצמאי. החברה הדרוזית ומנהיגיה שואפים לאינטגרציה פוליטית חברתית במדינה ובחברה הישראלית תוך שמירה על ייחודם הדתי והתרבותי.

מוצאם של הצירקסיים בארץ מצפון הקווקז והם מוסלמים סונים אך אינם ערבים. שפתם נקראת אדיגה והם מתגוררים בשני כפרים ריחניה וכפר כמא בגליל. הדרוזים והצירקסים חיים בקהילות סגורות השומרות בקנאות על תרבותן הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה מתחתנים בתוך הקהילה ונשארים לגור בתוך כפריהם, ולא עוברים למקומות אחרים, מחשש לשלמות והישרדות הקהילה.

העדה הדרוזית והעדה הצירקסית קשרו את גורלן עם מדינת ישראל. הדרוזים והצירקסים חשים עצמם חלק מישראל. הם משווים את עצמם לאוכלוסייה היהודית ודוחים כל קישור בינם לבין שאר אוכלוסיות המיעוטים. אחוז המשרתים בצה"ל מבני העדה הדרוזית מגיע ל-83% מתוכם 60% מתגייסים ליחידות הקרביות בצה"ל, אחוז גבוה מהאחוז באוכלוסייה הכללית (שעומד כיום על 75%). הגברים הצירקסיים משרתים גם הם בצה"ל מאז שנת 1958.

מאפיינים סוציו דמוגרפיים

נכון לסוף שנת 2013, מנתה האוכלוסייה הדרוזית בישראל כ- 136,000 איש, המהווים 1.7% מכלל אוכלוסיית המדינה. מסי משקי הבית עומד על 31,000, המהווים 1.4% מכלל משקי הבית בישראל. אוכלוסיית הצירקסיים מונה כ- 4,300 איש. האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית בישראל הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית בישראל: הגיל החציון של הדרוזים הוא 26 לעומת 29.3 במגזר היהודי. אחוז הזכאים לבגרות בסוף שנת 2013 עמד על 64.4% במגזר הדרוזי-צירקסי לעומת 60% במגזר היהודי ו- 53.3% במגזר הערבי. עוד יצוין כי הצעירים הדרוזים מתגייסים, על-פי-רוב, לשלוש שנים לפחות, ודוחים עקב כך לימודים אקדמאיים וכניסה לשוק העבודה. הדבר גורם להם לקשיים בהתמודדות לאחר מכן בשוק העבודה, בגלל אובדן השנים ובגלל הפער בניסיון מקצועי ביחס למועמדים אחרים ממגזרי המיעוטים. כאמור, בחברה הדרוזית התושבים אינם עוזבים את כפריהם ואין כמעט הגירה לערים. הצעירים ממשיכים לקיים את אורח חייהם בתוך המשפחה ובתוך הכפר. מאז שנת 1948 לא הוקמו יישובים חדשים לאוכלוסייה הדרוזית. בהתאם להחלטת הממשלה מסי' 5233 מיום 18.11.2012 החל מימוש תהליך להקמת ישוב דרוזי ראשון, תהליך הנמצא בשלבי תכנון ראשוניים). נתונים אלו מייצרים קשיים מוגברים במגזר הדרוזי, בהשוואה למגזר הערבי, שהוא מגזר גדול בהרבה, הכולל גם ערים והמאופיין גם בהגירה רחבה יותר בתוך יישובי המגזר ואל הערים במגזר וערים מעורבות ואחרות. הבעיה המרכזית המעכבת את התפתחות היישובים ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים היא חוסר זמינות קרקעות לבניה ועלויות פיתוח גדולות. חוסר זמינות הקרקעות היא תוצאה של גידול האוכלוסייה, קשיים בקידום תכניות תכנון ובניה וכן בשל העובדה שעל פי המסורת, הדרוזים והצירקסים אינם יכולים להתחתן כל עוד הם לא בנו בית. ואכן, בשנים האחרונות רבים מתושבי העדה אינם מתחתנים בשל חוסר היכולת לבנות בתים, ונשארים מאורסים לשנים רבות. יצוין כי התכנון במגזר זה לא צפה את פני העתיד ולא התקדם בקצב המתחייב. על הרקע הזה בלטו בשנים האחרונות בעיות שונות כגון תופעת הבניה הבלתי חוקית, אי קידום שכונות חדשות בגלל העדר פתרונות קצה לביוב, העדר איחוד וחלוקה בקרקע פרטית וסחירות נמוכה בקרקעות. בנוסף, עקב המציאות הטופוגרפית של היישובים הדרוזים, הנמצאים באזורים הרריים ובתוך שמורות טבע, מוטלות עליהם הגבלות קשות בכל תחומי הבניה והפיתוח, ועלויות הפיתוח של הקרקעות ביישובים גבוהות במידה ניכרת מהממוצע הארצי. מכלול הנסיבות המיוחדות את המגזר הדרוזי והצירקסי הביאו ליצירת פערים בין היישובים הדרוזים ותושביהם לבין יתר היישובים במדינת ישראל, ובכלל זה אלו שהוגדרו כאזורי עדיפות לאומית בהחלטת ממשלה מסי' 667 מיום 4.8.2013. שותפות הגורל שנקמה בין המגזר הדרוזי והצירקסי למדינת ישראל ותרומתם לביטחון המדינה ולחוסנה של החברה, מעצימה את האופן בו נתפסים הפערים הקיימים בקרב תושבי היישובים. התוכנית כוללת את יישובי המגזר הדרוזי והצירקסי המפורטים ברשימה שבהחלטה. בנוסף, כוללת התוכנית לעניין הסעיף העוסק בהקמת מבני דת את קבר נביא שועיב – יתרו בקרני חיטין, אשר אינו שוכן בתחומי יישוב כלשהו ונמצא במועצה האזורית גליל תחתון. בשל הנסיבות האמורות הטיפול בתשתיות הביוב במקום לא בא על פתרונו במסגרת החלטות ממשלה קודמות. יצוין היישובים דאליית אל-כרמל, עוספיא ומעיאר נכללו גם בהחלטת ממשלה מסי' 1539 מיום 21.3.2010 בנושא תוכנית החומש לפיתוח כלכלי של יישובים במגזר המיעוטים, אשר הכירה בהם כאזור עדיפות לאומית לעניין אותה החלטה והעניקה להם מגוון כלי סיוע בתחומי הפיתוח הכלכלי והמוניציפאלי, שלושת היישובים צורפו להחלטת

הממשלה מס' 2332 מיום 14.12.15 ויצורפו להחלטה הנוכחית כחלק מהיישובים הדרוזים והצ'רקסים והטיפול בהם הועבר מהרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים בחזרה אל אגף תכנון, פנים ופיתוח במשרד ראש הממשלה. בהחלטת ממשלה מס' 667 מיום 4.8.2014, קבעה הממשלה אזורים ויישובים שייקבעו כאזורי עדיפות לאומית. בכלל זה נמצאים כל יישובי התוכנית, זולת שניים, דאליית-אל-כרמל ועוספיא, הנמצאים כאמור בנפת חיפה, ועקב כך לא נכללו בתחום אזורי הפריפריה בהחלטה 667 הנ"ל. עם זאת, יוער, כי הקריטריון הפריפריאלי בהחלטה 667 הנ"ל בחן והתייחס לנפות, ולא ליישובים בודדים. היישובים דאליית אל כרמל ועוספיא הם היישובים החלשים ביותר בנפה, ומאפייניהם אינם שונים מהמאפיינים של שאר היישובים הדרוזים והצ'רקסיים, והם לא נכללו במפה לא בגלל מאפייניהם הנקודתיים, אלא בגלל מאפייני הנפה כולה. יצוין כי בעיר שפרעם קיימת אוכלוסייה דרוזית מצומצמת (כ- 14%). שפרעם נכללה בהחלטת ממשלה מס' 1539 הנ"ל, וגם בתוכנית ההמשך שהתקבלה ביום 21.12.2014 החלטת ממשלה מס' 2365 למגזר המיעוטים. מערכת החינוך בשפרעם אינה שייכת למינהל החינוך הדרוזי, ולכן גם הכללתה לענייני חינוך, אשר לא נכללו בהחלטות מס' 1539 ו- 2365, אינה ישימה בנסיבות העניין. כמו כן, בהחלטה לא נכללים יישובי הדרוזים ברמת הגולן, שלהם מאפיינים ייחודיים, ואשר בעניינים הממשלה קיבלה ביום 18.11.2012 את החלטה מס' 1052 שעיקרה תוכנית פיתוח ייחודית לארבעת היישובים הדרוזים ברמת הגולן. תוקפה של תוכנית זו יסתיים בשנת 2017. לקראת סיומה ניתן יהיה לשוב ולבחון את הצרכים בהקשר זה בשים לב למכלול הנסיבות הרלוונטיות. סעיף 35 להחלטה עוסק סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבנייה חדשה, בשיעור של 90%, למשרתי כוחות הביטחון ביישובי התוכנית וביישובי מגזרי המיעוטים שבאזורי העדיפות הלאומית כהגדרתם בהחלטת הממשלה מס' 667 מיום 4.8.2013, וזאת החל ממועד קבלת החלטה זו ועד לסוף שנת 2020. סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב מגזר המיעוטים ניתן על פי החלטות ממשלה שונות כבר משנת 2008 ביישובי מיעוטים בצפון, ובהצעה הנוכחית מוצע להגדיר את התחום הגיאוגרפי שבו תינתן ההטבה ככזה הכולל את יישובי התוכנית וכן את כלל יישובי המיעוטים הנכללים במפת העדיפות הלאומית שנקבעה בהחלטת ממשלה מס' 667 הנ"ל. ההטבה המוצעת תינתן למשרתי כוחות הביטחון, כהגדרתם בהצעה. יצוין כי כלל המשרתים מקרב אוכלוסיית המיעוטים, למעט האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, הם מתנדבים. באשר לאוכל' הדרוזית – אחוז המשרתים גבוה מהאוכל' הכללי, כאמור לעיל. התנדבות לשירות בכוחות הביטחון, כמו גם שיעורי גיוס גבוהים, ונכונות להקדיש תקופה משמעותית לכוחות הביטחון, לעיתים תוך סיכון חיים, הן מגמות בעלות ערך חברתי שהמדינה מבקשת לעודד ולהוקיר, בין היתר באמצעות הטבות בתחום הדיור. מתן ההטבות מיועד גם לצמצם את הפער שנוצר לעיתים בין המשרתים בכוחות הביטחון ליתר האוכלוסייה וזאת, בין היתר, בשל אבדן ההכנסה הנגרם למשרתים בתקופת שירותם, ביחס לאלו שאינם משרתים ונכנסים לשוק העבודה מוקדם יותר. בנוסף, יודגש כי מנגנוני הסבסוד הקבועים בהחלטה זו אינם באים לגרוע מכל מנגנון סבסוד אחר, לרבות זה הקבוע בהחלטת ממשלה מס' 4107 מיום 9.8.05 ובהחלטת ממשלה מס' 378 מיום 13.8.06.

יישום ההחלטה ייעשה בהתאם ובכפוף להוראות כל דין לרבות, בהקשרים הרלוונטיים, דיני התכנון והבניה.

תכנית העבודה של עיר ללא אלימות ותואם בהתאם להחלטות הממשלה הרלוונטיות לתוכנית זו

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

ההחלטה צפויה לקדם את הכלכלה, הרווחה והרשויות המקומיות במגזר הדרוזי והצירקסי ובכך להביא לצמצום פערים בין מצבן של הרשויות האמורות לכלל האוכלוסייה.

תקציב

כמפורט בגוף ההחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

המשרד לביטחון פנים – טרם התקבלה
משרד הבריאות - תומך
משרד החינוך- תומך
משרד החקלאות ופיתוח הכפר -תומך
משרד הכלכלה - תומך
המשרד לפיתוח הנגב והגליל - תומך
משרד הרווחה והשירותים החברתיים - תומך
משרד הבינוי- טרם התקבלה
משרד התחבורה והבטיחות בדרכים תומך
משרד התיירות - תומך
משרד התרבות והספורט - תומך
משרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים תומך
משרד הפנים – טרם התקבלה עמדתו

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 2332 מיום 14.12.2014
החלטת הממשלה מס' 5233 מיום 18.11.2012 החלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011
החלטת הממשלה מס' 412 (ערב 1) מיום 30.8.2006

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי: 01ביצועי;
תחום פעולה עיקרי: 02חברה וכלכלה;

מוגש על ידי ראש הממשלה

י"ז בסיון התשע"ה
04 ביוני 2015

היועצת המשפטית

ירושלים, י"ז סיון, התשע"ה

4 ביוני, 2015

D359978

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזים והצ'רקסים

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט - 2009 (להלן: "החוק") קובע כי הממשלה רשאית להחליט כי אזור מסוים או יישוב מסוים הוא בעל עדיפות לאומית (להלן – "אזור עדיפות לאומית"); החלטה כאמור יכול שתהיה כללית ויכול שתהיה לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.
2. סעיף 151(ב) לחוק קובע כי לצורך קבלת החלטה לגבי אזור או יישוב כי הוא בעל עדיפות לאומית, רשאית הממשלה לשקול שיקולים שונים ובכללם הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסיה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסיה אחרות (סעיף 151(ב)(5) לחוק). בהתאם לסעיף 151(ג) לחוק, החלטת הממשלה בדבר אזור עדיפות לאומית תהיה מנומקת ומבוססת על נתונים, ויפורטו בה מקור הנתונים והשיקולים שהביאו לקביעת היישוב כאזור עדיפות לאומית.
3. בהתאם להחלטות ממשלה שהתקבלו בעבר, הופעלו ביישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי תכניות פיתוח רב שנתיות, החל משנת 1995. בהחלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011, נקבעה תכנית פיתוח לשנים 2011-2014. בהחלטת ממשלה מס' 2332 מיום 14.12.2014 נקבעה תכנית פיתוח לשנת 2015. יצוין כי להחלטה מס' 2332 קדמה עבודה מקצועית ממושכת לגיבושה של תכנית פיתוח רב שנתית, אולם בשל תקופת הבחירות הובאה בחודש דצמבר 2014 לאישור הממשלה תכנית לשנת 2015 (ובתחום החינוך לשנת הלימודים במלואה) כאשר התוכנית הרב שנתית הוצגה באותו מועד לידיעה בלבד.
4. בהצעת ההחלטה מוצע לשוב ולהכריז על יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי המפורטים בה כאזור עדיפות לאומית ולהפעיל תכנית פיתוח להעצמת היישובים בשנים 2016-2020.
5. בהתאם לאמור בהצעת ההחלטה, מכלול הנסיבות המייחדות את האוכלוסיה הדרוזית והצ'רקסית, והמאפיינים המובחנים שלהם, הביאו ליצירת פערים מובנים בין היישובים הדרוזים והצ'רקסים ותושביהם לבין יתר היישובים במדינת ישראל. בהצעת ההחלטה פורטו כנדרש בחוק הנתונים התומכים בקביעת אזור עדיפות לאומית כאמור, ומאפייניהם הייחודיים של הדרוזים והצ'רקסים, אשר חיים בקהילות סגורות השומרות על תרבותן הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים, כאשר מכלול הנסיבות משליכות במישורן על מאפייני היישובים, צרכיהם הספציפיים והפערים בינם לבין יתר יישובי מדינת ישראל כאמור.
6. התוכנית כוללת את יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי וכן יישובים מעורבים בהם יש שיעור משמעותי של אוכלוסיה דרוזית (30% ויותר; במרבית היישובים מדובר ב-95%-100%). בנוסף כוללת התוכנית, לעניין הסעיף בה העוסק במבני דת, את מתחם קבר הנביא יתרו המשויך לעדה הדרוזית, ואשר מצוי מחוץ לתחום יישובי התוכנית.

בעיר שפרעם קיימת אוכלוסיה דרוזית מצומצמת יותר באופן ניכר (כ-14%), ובהתאם היא אינה נכללת בתוכנית. יצוין כי שפרעם נכללה בהחלטת ממשלה מס' 1539 מיום 21.3.2010 בנושא תכנית החומש לפיתוח כלכלי של יישובים במגזר המיעוטים וכן בהחלטת ממשלה מס' 2365 מיום 21.12.2014, שעניינה תכנית פיתוח כלכלי למגזר המיעוטים לשנת 2015.

כאמור בהצעה ובדברי ההסבר לה, היא אינה כוללת את יישובי הדרוזים ברמת הגולן, אשר עבורם אישרה הממשלה בהחלטתה מס' 1052 מיום 15.12.13, תוכנית פיתוח רב שנתית המסתיימת בסוף שנת 2017. לקראת סיומה ניתן יהיה לשוב ולבחון את הצרכים בהקשר זה בשם לב למכלול הנסיבות הרלוונטיות.

7. סעיף 152 לחוק קובע, בין היתר, כי הממשלה רשאית להחליט על מתן הטבות לאזור עדיפות לאומית בתחומי הפעילות השונים של הממשלה, ובמסגרת זו תחליט בדבר סוג ההטבות שיינתנו לאזור, הדרכים או האמצעים למתן ההטבות, התקופה שבה יינתנו ההטבות ואמות המידה לנתינתן, והכל באופן ההולם את נסיבות העניין. כמו כן הסעיף קובע כי התחומים שבהם יינתנו הטבות לאזורי עדיפות לאומית לפי סעיף זה וכן סוגי ההטבות, הדרכים, האמצעים ואמות המידה לנתינתן והתקופות שבהן יינתנו, יכול שיהיו שונים לגבי אזורי עדיפות לאומית שונים.

התוכנית המוצעת מיועדת לתת מענה רב תחומי לקשיים הניצבים בפני יישובי הדרוזים והצ'רקסים, ומההצעה ובדברי ההסבר לה עולה כי העקרונות המנחים של התוכנית והכלים לביצועה נקבעו בהלימה לצרכי היישובים ולנסיבות העניין, כמתחייב מהוראות החוק.

8. יצוין כי בהתאם לסעיף 152 לחוק, על הממשלה לשקול, ככל שהדבר נוגע לעניין, ובאופן ההולם את נסיבותיו, את שיעור ההכנסות מתוך פוטנציאל ההכנסות של האזור או הישוב. בענייננו, ולנוכח הנתונים שביסוד הצעת ההחלטה נראה כי לא מתקיימות הנסיבות שבגינן יש להביא בחשבון פרמטרים אלו.

9. סעיף 153 לחוק קובע הוראות ומגבלות לעניין ביטול החלטה בדבר אזורי עדיפות לאומית או הפחתת הטבות לפיה, אולם, כפי שחויינו דעתנו גם בהתייחס להחלטות קודמות שעניינן עדיפות לאומית, נראה כי מגבלות וסייגים אלו אינם חלים מקום בו החלטה נקצבה לכתחילה לפרק זמן מוגדר, באופן שיש בו משום קביעה מראש של מועד סיום ההכרזה וההטבות. במצב דברים זה ההחלטה תבוא לכלל סיום במועד שנקבע לכתחילה בהחלטת הממשלה.

10. לעניין סעיף 35 להצעה - בהחלטת ממשלה מס' 3855 מיום 28.7.2008, נקבעו הוראות בדבר סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה לחיילים משוחררים ביישובי המיעוטים בצפון. החלטה זו קדמה לחקיקת החוק. בהחלטת ממשלה מס' 2861 תוקנה החלטה מס' 3855 כך שתוקף סעיף ב' בה הוארך עד ליום 31.12.2014. בהחלטת ממשלה מס' 2332, בסעיף 27, אושרה הארכה לשנה נוספת, כאשר במהלכה של ישיבת הממשלה ובעקבות דברים שנשמעו בה, הועלה שיעור הסבסוד ל-90%.

בהמשך לכך מוצע עתה לכלול בתוכנית הוראה לפיה יינתן סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבנייה חדשה, בשיעור של 90%, למשרתי כוחות הביטחון ביישובי התוכנית וביישובי מגזרי המיעוטים שבאזורי העדיפות הלאומית כהגדרתם בהחלטת הממשלה מס' 667 מיום 4.8.2013.

ההחלטה לעניין זה מבוססת על השיקול הקבוע בסעיף 151(ב)(5) לחוק, שעניינו הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, וכמתחייב מהוראות החוק, בהחלטה הובאו גם הנימוקים והנתונים התומכים הרלוונטיים. כעולה מן האמור לעיל, הצעת ההחלטה מגדילה את התחום הגיאוגרפי בו תנתן ההטבה לעומת ההחלטות בעבר, כך שיכלול את יישובי הדרוזים והצ'רקסים ואת יישובי המיעוטים שנכללים במפת העדיפות הלאומית שלפי החלטה מס' 667, והכל תוך הנמקה כנדרש.

ההטבה המוצעת תינתן למשרתי כוחות הביטחון, כהגדרתם בהצעת ההחלטה, ובדברי ההסבר להצעה מובאות גם ההנמקות הענייניות למתן ההטבה לאוכלוסיה זו, הטבה שתיתן כאמור בתחום הגאוגרפי הנ"ל.

11. יישום ההחלטה יעשה בכפוף להוראות כל דין החל על העניין, ובכלל זה בחקשרים הרלוונטיים, דיני התכנון והבניה, דיני המכרזים וחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. יישום התוכנית על ידי משרדי הממשלה השונים השותפים ביישומה ייעשה על פי העניין בלוי משפטי של היועצים המשפטיים של אותם משרדים.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

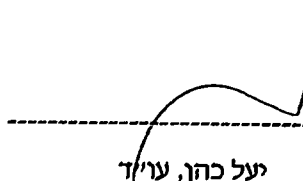
בשים לב לכל האמור לעיל, ההצעה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

טיוטת הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של כלל המשרדים הנוגעים בדבר ביום 6 במאי 2015 ונוסח מעודכן הופץ ביום 3 ביוני 2015. בהצעה הוטמעו תיקונים בהתאם להערות שהתקבלו. עד למועד זה לא התקבלו הערות נוספות בהיבטים המשפטיים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את הצעת ההחלטה:

לאור כל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

יעל כהן, עו"ד
סגנית בכירה ליועצת המשפטית